Nro 83.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 18. LIPCA ROKU 1797. WE WTOREK.

z *Wilna* 18. *Czerwca*

JP. d' Abry Porucznik, Guwerner dwóch oddzielnych Penſyi, damſkiey i kawalerſk ey dnia 14 t m. dawał publiczny experiment ze wſzyſtkich nauk, to jeſt: Francuzkiego i Niemieckiego języków, Geografii, Hiſtoryi, Arytmetyki, rysunkow i charakterow; dnia zaś 15 drugi z muzyki i tańcow, w przytomności licznie na ten akt zaproſzonych pierwſzey dyſtynkcyi osob, z powſzechnym wſzyſtkich ukontentowaniem, i pochwałą edukuiącey ſię młodzi.

z *Wiednia* 1. *Lipca.*

Dwór naſz dnia wczorayſzego przez *Trieſte* odebrał proklamacyą, którą wydał Generał *Francuzki Gentili*. kommenderuiący woyſki diwizyą na wyspie *Corfou* celem przyśpieſzenia rewolucyi między ſpokoynemi dotąd obywatelami. Niektóre pisma pomienionego wyrazy wielkie u nas zadziwienie ſprawuia, zwłaſzcza gdy Wódz Republikantſki wzbudzaiąc poddańſtwo *Weneckie* do wſzczęcia rozruchow, których ledwie początek widział w Oyczyznie ſwoiey. przypomina proſtemu gminowi że Oyczyzną jego była *Grecya*, która nayſławnieyſzych wydawſzy bohaterow, świata cał go w naukach, guście, obyczaynośći, i kunſztach wyzwolonych, ſtała ſię wzorem i miſtrzynią. Długiego w prawdzie czasu potrzeba, żeby w ſercu potomkow wſkrzesić cnotę przodkow; nie jeſt to jednak niepodobno.

P. Grimani, który do tych czas piaſtował doſtoyny urząd Ambaſsadora *Weneckiego* na Dworze *Wiedeńſkim*, i który go złożył przed kilko dniami, w poniedziałek odebrał kuryera od *municipalności* tymczasowey. Wyglądamy ciekawie, czyli ſię rząd nowy ſtać zechce, aby od *Auſtryackiego* Domu był uznany. Od d. 22. Czerwca żadney nie mamy wiadomości od *Margrabi de Gallo*, pisał na ten czas z *Cesano*. Nic też nie ſłychać o powrócie jego. *Baron de Thugut* częſte i długie miewa konferencye z *Cesarzem Jmścią*; ta okoliczność ſtała ſię powodem tyſiącznych domyſłow tyle podobno gruntu maiących co dawnieyſze. To pewna, iż oſtateczne granic *Włoſkich* zakreslenie, i ſtan w jakim slicznieyſza część *Europy* ma zoſtawać na potomne czasy, dziś znayduią więcey nierównie przeſzkod i trudności, niżeli można było przewidzieć w przeciągu dość krótkich konferencyi o pokóy w *Leoben*. Ale któryż traktat wątpliwości jakich po ſobie do rozwiązania nie zoſtawił?

Auſtryackie woyſka, które ku *Friulowi Weneckiemu* zmierzały, tudzież korpusy posuwaiące ſię na *Roveredo* i *Baſsano* ku *Włoſkim* granicom, inne regimenta, które do innych kraiow przeznaczone były, nagle, jak ſłychać, rozkaz odebrały wſtrzymania marſzu ſwoiego. O wkroczeniu *Cesarſkich* do *Dalmacyi Weneckiey*, żadnego dotąd nie mieliśmy urzędowego donieſienia ani manifeſtu, który takowe kroki zwykł uprzedzać. W przypadku wyciągnienia z naſzey ſtolicy licznego garnizonu, obywatele, według ogłoſzonego już rozkazu Rady woiennney, ſtraż utrzymywać powinni. W *Cesarſkiey* mennicy pracuią teraz nad wybiciem honorowych medalow, które przeznaczone ſą walecznym i Monarſze wiernym rycerzom, którzy na obronę Tronu i Oyczyzny dać mężnie gardło w tey kampanii ochotę pokazali. Jak tylko znaczną ich liczbę wygotuią, naſtąpi rozdawanie z przyzwoitym tey uroczyſtości obchodem. Na jedney ſtronie napisano. *Franciszek* 2. *Rzymſki Cesarz Arcy Xżę Auſtryi.* Na drugiey: wdzięczna Oyczyzna walecznym ſynom. Będą noſzone na wſtędze czarney i żołtey. *Arcy Xżę Karol* prosił i otrzymał 50. złotych 300. zaś ſrebrnych, które w armiach nad *Renem* ſtoiących rozdane będą; do każdego pensya jeſt przywiązaną. Zaſzczyceni dowodem łaſk Monarſzych woluntaryuſzowie, bydź koniecznie muſzą niezwyciężonemi w potrzebie; innych nasladowania chęć zapali; a ſkarb opinii, jak mówił *W. Fryderyk*, nie wyczerpany zoſtanie.

Xżę Modeńſki z *Trieſtu* wyiechał do *Węgier*, gdzie mieſzkać będzie w dobrach ſwoich. Coraz więkſzey nabieramy pewności o bliſkim i powſzechnym pokoju. *Cesarz Jmść* naznaczył Pełnomocnikami ſwoiemi Hrabiow *de Lehrbach*, *Metternich*, *Cobenzel*, i *Weſtphal* na kongres do poiednania *Francyi* z *Rzeszą Niemiecką*. Z *Multan* i *Wołoszczyzny* donoszą, że zaraza morowa w tych Prowincyach ſzerzyć ſię zaczyna. Dla zapobieżenia złemu, kordon na granicy naſzey wyciągnąć

kazano. *Słychać*, że zaraz po ogłoſzeniu oſtatecznego z *Francyą* przymierza, naſtępuiące w woyſkach ſwoich *Cesarz Jmść* odmiany czynić każe:

1. Uſtaną Kantony woyſkowe; rekruci dawnym ſposobem wybierani, rozdawani będą między regimenta. 2. Znieſione ieſt zupełnie bicie kiiem żołnierzy; odtąd inney kary nie będzie, tylko przydłużſze ſtanie na warcie, areſzt o chlebie i wodzie; którzyby ſię niepoprawnemi okazali, oddani będą do ſypania ſzańcow po forteczch. 3 Zaden Unter-Officyer nie może bydź żonaty, żołnierzy zaś w kompanii nie więcey iak 8. 4. Officyerem nikt nie zoſtanie, kto nie ma ſzczegulnieyſzych wiadomości, oſobliwie w ięzykach, matematyce, geografii, rysunkach, &c. Kommendantom ſurowie zalecono ściſły w tey mierze czynić *examen*. 5 W czaſie pokoiu część trzecia każdey kompanii bydź może do wieyſkich zabaw uwolniona. 6. Płaca Officyerow od Półkownika do Chorążego czwartą częścią zoſtanie podwyżſzona. 7. Zaden Officyer nie maiący kompanii żenic ſię nie prowinien. 8 Po 30 letniey ſłużbie każdemu Officyerowi rangę przedać wolno ieſt, pod warunkiem aby ią brał inny, który lat przynamniey 10. ſłużył w tymże regimencie. 9. Kapitulacye żołnierſkie wſzędy bydź maią wprowadzone, na lat 6 dla cudzoziemcow, na 10. dla mieſzkańcow kraiowych. 10. Z Officyerow Sztabowych ieden tylko w każdym regimencie na raz *urlaub* brać może. 11. Cwiczenia woyſkowe odprawiać ſię powinny w dni naznaczone, i tylko z rana. 12 Całe woyſko *Auſtryackie* zamiaſt używanych dotąd białych, ſzare mundury otrzyma. 13. Regimenta 5. lat na iednym mieyscu leże miec będą; po tych upłynieniu przeydą do innych Prowincyi, dla łatwieyſzego przyzwyczaienia ſię do różnych ięzykow, *clima*, i żywności. 14. Kommiſſya woyſkowa ekonomiczna będzie zmienioną; umundorowaniem i innemi regimentow potrzebami, Półkownicy, iak przed tym czynili, zatrudniać ſię maią. 15 Zamiaſt kaſzkietow okrągłe kapeluſze, i *Węgierſkie* obuwie wprowadzone we zwyczay będą. 16 Regimenta która do dziś dnia imie Szefow ſwoich noſiły, dziś liczbą tylko iedne od drugich różnić ſię powinny. 17. Szable przy piechocie *Niemieckiey*, iako całe niepotrzebne i nieużyteczne, odebrane będą. 18. Armia *Auſtryacka* na 16 diwizi i będzie podzielona; ſtać będą w *Węgrzech, Transilwanii, Czechach, Kroacyi, Morawii, Wyższey i Niżſzey Auſtryi, Stiryi, Iſtryi*, &c.

z Londinu 27. Czerwca z Gazety Berlińſkiey.

Richard Parker wczora na śmierć ſkazanym zoſtał. Na radzie woienney, którą na okręcie *Neptun* o 98. działach odprawiono, prezydował Admirał *Paisley*. Jutro lub za dni dwa naydaley, wyrok do ſkutku będzie przywiedziony; ciało złoczyńcy zawiśnie na ſzubienicy poſtawioney na koń u wyspy *Sheppey* przy wyiściu *Tamizy*. Z okrętu *Pompée* trzech maytków odnieſie karę podobną; zamyślali z innemi 80. ten ſtatek do portu *Francuzkiego* zaprowadzić. Zona *Parkera* na examinie zeznała, iż on częſte miewa zmyſłow pomieſzanie.

P. Pitt uwiadomił Direktorow Bankowych, iż chce ieſzcze przedłużyć termin od Parlamentu naznaczony do rozpoczęcia opłaty gotowizną, ieśliby tego wyciągały intereſſa bankowe. Zezwoliło na to zgromadzenie, waruiąc ſobie wolność poſtępowania według potrzeby i okoliczności. A gdy ſię Direktorow zapytano, ieśliby rząd zwrócił już pieniądze bankowi należne; odpowiedzieli, że przed końcem roku teraznieyſzego, dług cały, który dziś wynosi więcey 8 millionow F S będzie zapłacony. O ziezdzie w *Lille* mówić u nas nie przeſtaią; Lordowie *Morpeth*, i *Leweron Gower* maią bydź przydani Lordowi *Malmesbury* dla pomocy w dziele naytrudnieyſzym, iakim ieſt zapewne pokoy oddzielny między *Francyą i W. Britannią*.

z Paryża 25. Czerwca z Gazety Leydenſkiey:

Od uſtanowienia nowey r. 1795. konſtitucyi, zgromadzenie Prawodawcze rzadko ſię zatrudniało intereſſami zagranicznemi, znaiąc z wielorakiego doświadczenia, że radzić o nich nie można publicznie. Zoſtawuiąc w tey mierze nieokresloną wolność Direktoryatowi, nie zapomniano przecie, jak jeſt rzecz narodom ſzkodliwa, gdy władza wykonawcza, tym bardziey Generałowie Rpltey, według upodobania woyny wypowiadać, i narody ſpokoyne naieżdzać bezkarnie będą. *Juliuſz Cezar* korzyſtaiąc z domowych niezgod w *Gallii, Britannii i Germanii*, wiele narodow *Rzymianom* zhołdował, posledniey złotem zebranym na woynach *Rzym* kupił. Nasladòwca jego w dziełach rycerſkich *Buonaparte* czemużby torem ubitym pòyść nie miał do końca, jak zaczoł ſzczęsliwie. Co uczynił z *Wenetami, co z Genuą, co dla Szwaycarow* gotnie i Państw pozoſtałych we *Włoſzech* co z drugiey ſtrony Direktoryat poſtanowił względem *Amerykańſkich ſtanow*, wzbudziło troſkliwość gorliwych o honor narodowy Republikantow, *Paſtoret*, i *Dumolard*; przekonani, że ſpokoyność Rpltey, przyſzła jey ſtałość i ſzczęście, na rzetelnym dotrzymaniu traktatowych umow polegaią beśpieczniey, niżeli na uproiektowanym z dawna przez *Jakobińſką propogandę* burzenia jednego po drugim narodow oś iennych. żądali, ażeby Direktoryat w czaſie naykrótſzym przyſłał Radom obiaśnienie za co przyiaźń z *Amerykanami, Wenetami*, &c. zerwano zagrożono *Szwaycarom, Włochom* &c. Część nierównie większa Prawodawcow chętnie ſię przychyliła do tego wnioſku.

O rozpoczęciu z *Anglią* negocyacyi nic nie ſłychać. To pewna, iż do *Lionu* przyprowadzono 24. millionow Liwrow, które ze *Włoch* przyſłał czynny *Buonaparte* na zasilenie ſkarbu publicznego. Pod murami tegoż miaſta będzie wytknięty oboz na 16. tyś. żołnierza. Miniſter morſki *Truguet* donioſł rządowi o zabranych kilkudzieſiąt okrętach nieprzyiaciołom przez rozboynicze ſtatki na

rożnych morzach ; woienny o oddaleniu że ſłużby ſwoiego departamentu 300. oſob; zkąd ſię pokazuie, że jak ſłuſzne były narzekania prawodawcow na rozrzutność tak obietnice Direktoryatu nie płonne będą względem wprowadzenia potrzebney oſzczędności w wydatkach. Maiątek *Xiężny d' Orléans i Xcia de Conti* z pod ſekweſtru uwolnić kazano.

Pogłoſka dawno rozſiana, że *Buonaparte* ſtanie nad *Oceanem* z armią ſtraſząc *Anglikow* niepodobnym wylądowaniem, tym mniey jeſt prawdziwa, im potrzebnieyſza jeſt obecność jego we *Włoszech*, gdzieśmy wiele zaczynaiąc nie nie dokończyli. Przypisuią teraz Generałowi *en Chef* chęć oſadzenia na *Apoſtolſkiey Stolicy Kardynała Mathei* przyiaciela ſwoiego, w przypadku śmierci *Piusa* 6. Podobniey zamysla o rewolucyi w Królcſtwie *Sardyńſkim*. *Piemontczykowie* do niey okazuią nieſzczęsliwie ſkłonność niezwyciężoną cudzym nie nauczeni przykładem; *Lombardowie, Cispadanie Francuzi*, ſnuiący ſię po kraiu bez przeſzkody. zaſzczepili w umyſłach ciekawość oglądania drzewo wolności. Już ten pożądany przedmiot maią przed okiem *Włoſkie* narody; jesli ſą rzeczywiście wolnemi i ſzczęsliwemi niech ſame przyświadczą.

z Strasburga 24. *Czerwca z Gazety Frankfortskiey.*

Emigranci, Xięża mianowicie dziś powracaią do *Francyi* z takim pośpiechem z jakim ledwie przed kilko laty wynosili ſię za granicę. Opinia publiczna całego ludu, od praw okrutnych i nieludzkich ſilnieyſza, mówi za nieſzczęsliwemi do ſerca każdego; ſędziowie pisać wyrokow śmierci lub *deportacyi* nie śmieią. Mamy nadzieię że prawodawcy, Plebanom przynaymniey dozwolą powracać do ſwoich owczarni jawnie, co do tych czas z niebespieczeńſtwem i bojaźnią czynili, tych ręce krwią nie zmazane, broni przeciw Oyczyznie nie podniosły. A jesli ſkarb narodowy nie zechce czynić potrzebnych funduſzow na wyżywienie i edukacyą Duchownych oſob, dozwoli przynaymniey obywatelom gorliwym zatrudnić ſię ulepſzeniem ich losu, dotąd prawdziwie nieſzczęsliwego. Mysla też prawodawcy o umiarkowaniu praw niektórych w brew dawney religii przeciwnych, jakim jeſt rozwodowe, o *hierarchii* kościelney, karności obyczaiow.

Niedawno gdy w Radzie 500. mówiono o dozwoleniu dzwonow Paraſiom: „Prawodawcy zawołał *Jordan*, bądźcie sprawiedliwemi, ludzkiemi, pracuycie nad uſzczęsliwieniem narodu, dzwonow ſię nie bóycie; „nie obeydzie ſię bez nich lud maiący przez „Konſtitucyą zaręczone bez przeſzkody ſprawowanie świętych obrządkow religii. Jesli „ſię buntować zechce, w niedoſtatku dzwonow „ludzie niespokoyni głośnieyſze dadzą mu „haſło. Trzeba nam formować obywatelow. „Podnieścież ich ſerca i umyſły, zapalcie duſzę wſkazaniem nadziei przyſzłych i wielkich. Gdzież znaydziemy większe i pewnieyſze nad te które człowiekowi wſkazuie „religia? Pośrzód grobowcow przekonanie o „nieśmiertelności naymocnieyſze. Tu ſię uczemy, że człowiek nie jeſt przemijaiącym „lotnie cieniem bez powrótu i nadziei. Mysl „o ſzczęsliwey przyſzłości natchnie męſtwem „obywatela, ażeby z ochotą umierał za Oyczyznę. Wróćcie pożądaną wolność religii; „bo cóżkolwiek powiecie, zawſze będzie prawdą, że lud *Francuzki Katolickim bydź dotąd nie przeſtał.* Wróćcie, a gdy zakończywſzy urzędowanie, ſtaniecie przed obywatelami, co was na tę powołali doſtoyność powiedzą: Witaycie ludzie cnotliwi i „ſpokoyni; obdarzyliście narod pokoiem przywróciliście nam Ołtarze i Kościoły; pódźcież „dziś wespół z nami dziękować i wielbić „Stwórcę i Boga Oycow naſzych. Teraz prawdziwie ſłodko jeſt kochać Oyczyznę i prawo, kiedy w niey cnota i religia ſpokoynie mogą panować.„ Zgromadzenie z oklaſkiem mowę *Jordana* przyieło: donieſiemy co daley poſtanowi.

z Bruxelli 23. *Czerwca z Gazety Courier du Bas-Rhin.*

Miaſto naſze woienną poſtać ukazuie teraz bardziey niż w przeſzłych czasach. Liczne woyſka ciągną nieprzeſtannie 4. bataliony z armii Północney odprawiwſzy rewią pod murami, udały ſię dziś rano do *Dunquerque*, gdzie zapewne znaczna uzbraia ſię eſkadra z woiennych i przewozowych ſtatkow złożona. Regiment konnych ſtrzelcow i huzarow pomaſzerowały do pobrzeża *Flandryiskiego.* W tym tygodniu ſpodziawamy ſię jeſzcze przybycia 10. tyś. woyſk nowych, które do *Lille i Dunquerque* bydź maią przeznaczone. Z *Antwerpii* piſzą, iż ogłoſzona przez *Francuzow* wolność żeglowania na rzece *Eſkaut*, do tych czas nie ſprawiła tak pomyslnych ſkutkow, jak ich ſię ſpodziewano. Zawalone kamieniem i ſkałą przez *Hollendrow* koryto, zamieſzania obce i domowe, trwaiąca z *Anglikami* woyna, tych nieuſtaiące po nadbrzeżu krążenie, mianowicie zaś zawiść *Hollendrow*, ſą tego przyczyną. Rząd *Batawow* teraznieyſzy nie moze pogłądać okiem ſpokoynym na zmnieyſzenie handlu ſwoiego; dziś więc żegluga pomieniona z ich ſtrony, tych ſamych doznaie przeſzkod, jakich doznawała od końca 16. wieku.

z Rzymu 9. *Czerwca z Gazety Frankfortſkiey.*

Ociec Ś. do zupełnego zdrowia przyſzedłſzy, znaydował ſię w Kościele *Watykańſkim* w dzień Zielonych świątek; o kraiowe i zagraniczne intereſsa troſkliwy czeſte z Miniſtrami odprawuie konferencye. *Abbé Coricossi* ozdobiony titułem Graffa, wyiechał do *Paryża*; za nim wkrótce uda ſię w tę podróż Margrabia *Maſsimi*, bawiący dziś w *Mediolanie.*

z Wenecyi 21. *Czerwca z Gazety Frankfortſkiey*

Kommiſsarze *Francuzcy* zdieli ſekweſtr dawniey włożony na *Auſtryackie* magazyny zbożowe, które ſię u nas znayduią. Za dni

kilka Generał *Bernadotte* czynić będzie obchod uroczysty na pamiątkę Republikantkich rycerzow poległych na woynie teraznieyszey. *Austryackie* woyska nie tylko do *Istryi* ale nawet wkroczyły do *Weneckiey Dalmacyi*. Kilko wprzód dniami, górale *Słowieńscy* wzburzeni przez współziomkow swoich którym Senat z miasta stołecznego ustąpić kazał po zaczętey rewolucyi, gromadnie napadli na *Sabenico Fraci*, i inne mieysca, wyrzneli mieszkańcow nowości przychylnych domy zrabowane zapalili.

z Udina 18. Czerwca z Gazety Berlińskiey

D. 15. 3 tys. *Austryakow* wyszedłszy z *Goricii* ciągnęło przez *Caporetto* do *Cividale* miasta *Weneckiego*. Nazajutrz Regimenta huzarskie *Blankenstein, Wurmser, Erdödy* stanęł w *Goricii*. Zatrudniaią się teraz *Cesarscy* sypaniem szańcow i osadzeniem ich artilleryą w *Ponteba*. Toż się dzieie ze strony *Francuzkiey* w *Chiusa* i *Osopo*.

z Genui 16. Czerwca z Gazety Frankfortskiey.

W nocy z d. 13. na 14 tym czasowy rząd u nas się zaczoł zgromadzać Nazajutrz drzewo wolności wszczepione zostało przed Pałacem dawniey Xiążęcym, i na wielu innych mieyscach. Z południa olbrzymie posągi wystawione niegdyś *Andrzeiowi i Janowi Doria*, lud obalił i skruszył, niszcząc plącho dowod wdzięczności od przodkow swoich zostawiony pamiątce mężow zacnych, którzy narodowi ziednawszy niepodległość i wolność panować mu nie chcieli; ułomki w kupę zwalono pod drzewem wolności. Wieczorem spalono uroczyście księgę złotą. To już wykonawszy rząd tym czasowy zaczoł przemyslać o urządzeniu Rpltey: przepisał więc porządek obrad swoich: ustanowił kommissye, woyskową, policyi, skarbową i zagranicznych interessow: zniosł *Inkwizytorow stanu*, sędziow naywyższych, i inne urzędy.

Os by aresztowane pod czas ostatniey insurrekcyi, na wolność wypuszczono, stosuiąc się do ogłoszoney *amnestyi*. Nakoniec rząd w *proklamacyi* wydaney oświadcza, iż *Genueńczykowie* winni są wdzięczność nieśmiertelną *Rpltey Francuzkiey i Generałowi en Chef Buonaparte*: pierwszey iż trwa w przyrzeczonym dla *Genueńczykow* przywiązaniu, przyimuiąc słaby narod pod zasłonę oręża swoiego; drugiemu iż podioł trudow tak wiele, z armią *Włoską*, dla utrzymania wzruszoney spokoyności, i przywrócenia ludowi dawno straconego prawa do samowładnego kraiem rządzenia.

z Mediolanu 21. Czerwca z Gazety Frankfortskiey.

Ogłoszono u nas następuiący roskaz Generała *en Chef Buonaparte* z *Montebello* d. 10. pisany. 1. Granice między *Lombardyą*, *Modeną*, *Reggio*, i Państwem *Xcia Parmeńskiego* zostaną też same jakie były przed woyną teraznieyszą 2 Zabrania się *Francuzom i Włochom* znayduiącym się w *Rptey Cisalpińskiey* jakimkolwiek bądź sposobem następować lub krzywdzić poddanych tego Xcia. 3. Dezerterowie i złoczyńcy z kraiow *Parmeńskich* do Rpltey dzierżaw zbiegli, wydani bydź maią.

Rządzi dziś *Buonaparte* ogułem *Włoskich* interessow z wrodzoną sobie czynnością. Tu gwardye stanowi, tam się domaga przyśpieszenia konstytucyi, indziey wykonanie zrobioney wstrzymuie, tu *Doża* przezeń upada, w innym mieyscu *Doża* przezeń jest utrzymany. *W Genui Wenecyi, Bazilei, Bretannii* nawet i *Paryżu* równie jest oczekiwany. W *Piemoncie* lękaią się wielkiego zamieszania, w *Neapolu* podobnych rozruchow, drżą w *Rzymie* po nieszczęsliwym doświadczeniu; a naymnieyszego poruszenia człowiek jeden jest z źródłem i pożytkiem. Przecie *Toskania* otoczona zewsząd chmarami ciskaiącemi pioruny do koła, dotąd podobną jest do pogodnego nieba.

List z *Novara* d. 15. pisany donosi: kilku przeieżdżaiących *Piemontczykow* przez miasto nasze powiadali, że zeszłey Niedzieli w *Turinie* po południu rozruchy straszne wybuchać zaczeły. W nocy zupełna była spokoyność. Lecz nazaiutrz większe powstały zamieszania niżeli w dniu poprzedzaiącym. Kommendant woysk nad *Tesino* rozłożonych odebrał od rządu sztafete; co przyniosła nie wiadomo, Officyerowie iednak barzo są pomieszani. W *Mondovi* na murach znaleziono kartki z napisem: *śmierć albo wolność*. Batalliony ciągnące ku *Ormea*, cofnęły się do *Turinu*.

Prowincye *Bononia i Romania* z żalem widzą się przeznaczonemi do tego, ażeby do *Rzpltey Weneckiey* były wcielone; chęcią ich iest do *Cisalpińskiey* należeć. Deputowani ich przełożyli to Generałowi *en Chef w Montebello*; *Weneccy* zaś znayduią się iuż w *Bononii* dla przyśpieszenia iedności. To pewnieysza, iż Powiaty *Włosko-Szwaycarskie Cisalpinom* się dostaną. Może nawet *Valtelina* podpadnie iednemu z niemi losowi; gotowy iuż maią *pretext Francuzi* mieszania się w interessa domowe kraiu tego. W mieście *Sondrio* d. 10 zebrało się patriotyczne zgromadzenie do tysiąca osob liczone; wszyscy się obowiązali przysięgą żyć wolnemi w ziednoczeniu z *Rptą Cisalpińską*, lub umierać. Jednym lub drugim sposobem dogodzą chęciom ich *Jakobini*, bo iuż i na tych *Włochom* nie zbywa.

Buonaparte d. 17. z małżonką swoią, *Margrabią de Gallo*, wielo Generałow i Adiutantow, pod eskortą 75 dragonii przybył do *Como*. Oglądawszy miasto, z kompanią siadł do batow, i obiechał iezioro, wieczorem znaydował się w *Porgo-vico*. *Como* wspaniale z tey okoliczności illuminowane było. Nazaiutrz był w *Capolago* w Powiecie *Lugano*, i powrócił do *Como* gdzie zabawiwszy dni kilka, podobno poiedzie do *Wenecyi*. Do *Mantui* 2500. nowego żołnierza wstąpiło na wzmocnienie załogi. W *Weronie* powstały kłótnie między żołnierzami, gdy iedni drugim odmawiaiąc dawnego nazwania: *Monsieur*, nowy tituł obywatela dawać upornie zaczeli. Uwiadomiony o tym Generał *Angereau* zapowiedział, iż ktokolwiek do zwyczaiow dawnych zechce się stosować, zhańbiony przed czołem armii, z obozu i kraiow Rzpltey wypędzony będzie.

N^{ro} 83.

DODATEK
DO
KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 18. LIPCA ROKU 1797. WE WTOREK

Patent względem urządzenia Dzieła Hypotecznego w nowo wschodnich Prussach i w inszych w Roku 1797. w Possessyą obiętych bywszych Polskich Woiewodztwach i Powiatach; oraz w Mieście Warszawie.

My Fryderyk Wilhelm z Bożey Łaski Król Pruski &c. &c. &c.

Wiadomo czyniemy każdemu. Gdy urządzenie dzieła hypotecznego tym sposobem iak się iuż stało w inszych Prowincyach Naszych, naypewnieyszym iest środkiem do doskonałego zapewnienia się o własności i prawach do dóbr nieruchomych; tudzież do ugruntowania i zatwierdzenia realnego kredytu Dziedziców Dóbr; zabieżenia wszelkim wyniknąć mogącym niepewnościom względem prawych do takowych nieruchomości pretensyi; sprawienia na potomne czasy mocy i trwałości zawartym w tey mierze tranzakcyom; nakoniec przeszkodzenia wszystkim przy zawieraniu onych dla niedostateczney o prawdziwym stanie rzeczy wiadomości tak często zdarzaiącym się omyłkom predkościom i podeyściom; a tym sposobem uniknienia wielkiey liczby nieszczęśliwych i kosztownych prawnych sporów: przeto postanowiliśmy to dobroczynne dzieło, na wzór uskutecznionego niedawno w Prussach Południowych, także w inszych, na mocy Patentu z dnia 26go Grudnia 1795. i nastąpionego potym rozgraniczenia w przeszłym roku 1796. w Possessyą wziętych bywszych Polskich Woiewodztwach i Powiatach, które teraznieysze Prowincyą Nowo-Wschodnich Prus składaią, częścią do Prowincyi Prus Południowych przyłączone zostały, urządzić; przez ninieyszy Patent, który ile bydź może do powszechney wiadomości ma bydź przyprowadzony, zamiar i intencyę Naszą publicznie dać poznać; i każdego do kogo należy nauczyć, co ma czynić dla nabycia zdolności używania zbawiennych tego nowego urządzenia skutków, i uniknienia szkody i krzywdy, które z omieszkania dla niego mogłyby wyniknąć. Oświadczamy zatym i postanawiamy ninieyszym Patentem Naszym.

I. Gdy na pewności o własnictwie nieruchomych dóbr nie tylko właścicielowi samemu, ale Stanowi i całey Publiczności nader wiele zależy: więc obowiązkiem iest pierwszego, i niemniey wyciąga po nim spodziewana ztąd dla niego korzyść, ażeby użył prawnych środków i z podanych sobie przepisow czynnie pożytkował, które do tego dążą, ażeby ta pewność iawnie okazaną, i wszelkie względem niey spory i wątpliwości uprzątnione były.

A przeto wszyscy i każdy z osobna posiadacz nieruchomych dóbr w Nowo-Wschodnich Prussach, bez różnicy przymiotu ich i nazwiska iak były dotąd mianowane, w pewnych zwierzchnicze Urzędy onym wyznaczyć i ogłosić mianych Terminach tytuł dziedzictwa swogo załatwić, to iest Sądowi pod którego Jurysdykcyą nieruchomość zostaie donieść, z iakiego prawnego powodu one posiadaią, czyli sobie do niey istotne własnictwo albo zastawę, lub insze iakie niestałe prawo przywłaszczaią, i na czym to ich własnictwo albo possessya się zasadza, a tym końcem wszelkie względem tego miane w ręku pisma, iako to: Kontrakty kupna lub zamiany, Testamenta, Działy, Cessye; Dekreta *potioritatis* zapisy zastawów, doczesnego użytku, dożywocia, albo dziedzicznych dzierżaw i czynszownictw, lub iakokolwiek bądź inaczey nazwane, w autentyczney formie złożyć i podać będą powinni.

Ci którzy temu zaleceniu nie uczynią zadosyć, i albo całe niezgłoszą się, albo przez spóźnienie i nieposłuszeństwo w przystawieniu potrzebnych dowodów będą przyczyną, że ich Tytuł Possessyi naypóźniey z upłynieniem roku 1797. nie będzie dostatecznie w Aktach Hypotecznych okazany i załatwiony; niechay się spodziewaią, że do dopełnienia ninieyszey Ustawy przez Urząd Skarbu Naszego będą znagleni, i że do ułatwienia które przy tym poprzedniczym Urządzeniu Interessentom nakładem Skarbu Naszego czyniemy, udziału mieć nie będą, owszem że sporządzenie Xiąg swoich hypotecznych sami własnym kosztem uiścić będą musieli.

II. Wszystkich, którzy do iedney z położonych w wspomnionych Prowincyach i Powiatach nieruchomości z iakiegokolwiek bądź zrzódła lub powodu pretensyą mieć sądzą, uroczyście i publicznie wzywamy, ażeby z takowemi pretensyami iak nayspiesznie, naypóźniey zaś przed ostatnim Miesiąca Grudnia 1798. w Sądzie pod którego Jurysdykcyą takowa nieruchomość iest położona, osobiście lub przez Plenipotentów, albo na piśmie zgłaszali się, oraz dokumenta na których zasadzaią pretensyą, albo któremi okazaną bydź ma w autentyczney formie do Akt podali.

Reszta w następuiącey Gazecie.

z Mantui 16. Czerwca z Gazety Lipskiey.

Kommenderuiący w mieście i twierdzy naszey General Francuzki *Miolis* pisał do *municipalności* oświadczaiąc iey podziwienie swoie, iż w *Mantui* która się szczyci przed obliczem świata całego, bydź Oyczyzną nieśmiertelney pamięci *Wirgiliusza*, nic do tych czas nie zrobiono ku uwielbieniu tego męża prawdziwie wielkiego. Upraszam was przydał. Obywatele, ażebyście piramidę marmurową postawić kazali, tam gdzie się narodził i żył *Autor Eneidy: Municipalność* zgromadziła natychmiast *artistow* doskonalszych i zaleciła im ażeby niemieszkaiąc podali rysunki stawić się maiącey w *Pietole* niedaleko tego mieysca, gdzie według podania i świadectwa dzieiow urodził się Poeta. Piramida będzie otoczona gaikiem z dębu, i mirtu, i wawrzynu: na wszystkich jey stronach znaydować się będą stosowne napisy w łacińskim ięzyku.

Celem podróży do *Rzymu* Prałatow *Hiszpańskich* nie tylko iest zniesienie *Inkwizycyi* ale też zupełna w Duchowieństwie kraiowym reforma. *Xże Pokoju Alcudia* dał się słyszeć nie raz jeden, iż urzędowanie swoie żąda wsławić dokonaniem dzieła, którego inni Ministrowie tknąć się nie śmieli, przenosząc narodu spokoyność nad osobistą sławę i zaszczyty; mogły się do tey nieczynności przyłożyć inne względy, wszakże to prawdą iest, iż religii nikt się nie tknoł bez naruszenia pokoju powszechnego. Mamy pewną wiadomość z *Neapolu*, iż w mieście stołecznym i całym Królestwie coraz bardziey postrzegać się daie umysłow wzburzenie. Kto tego przyczyną, łatwo się domyślić.

z Constantinopola 25 Maia z Gazety Courier du Bas-Rhin

Zdawna iuż *Janczarowie* mocno się skarżyli, że wielka Offi yerow i żołnierzy zagranicznych liczba w taktyce *Turkow* doskonalić zaczęła. Lękano się ztąd iakich rozruchow. Boiaźń pokazała się nie płonną. Zołnierze straż trzymaiący u *Sułtana* wyraźnie żądali, ażeby Monarcha oddalił od stolicy i Państw *Ottomańskich*, woyska cudzoziemskie bez żadnego wyłączenia. Zapewniaią, iż *Diwan* przystał na ich prozbę; tym więc sposobem kompania konney artilleryi *Francuzkiey*, i Officyerowie z innych kraiow zaciągnieni, musieliby nic tu nie dokazawszy, powracać do Oyczyzny. Tak trudna iest woyna z przesądem zastarzałym, żadnego iednak w tey mierze rozkazu nie ogłoszono. Ztąd każdy się przekona, iak prawdziwe były doniesienia o ochocie przez *Turkow* okazywaney do ćwiczenia się w musztrach i manewrach *Europeyskich*. Pokoy między *Francyą* i *Cesarzem* podpisany sprawił w kraiu naszym radość powszechną, mianowicie między Kupcami. *Porta* wolna od troskow nowe instrukcye przesłała do Posłow swoich w *Wiedniu, Berlinie, Paryżu i Londinie*, do dzisieyszych okoliczności stosowne. *Xciu Multańskiemu Callimachi* złożeniem z urzędu pogrożono, ieśliby Cudzoziemcow iakich w kraiu swoim śmiał dłużey utrzymywać.

z Pyrmont 24 Czerwca.

Przybył do miasta naszego *Król Jmć Pruski* dla poratowania zdrowia używaniem wód mineralnych.

z Colonii 28 Czerwca.

General *en Chef Hoche* niedawno tędy przeieżdżał śpiesząc do *Paryża* przywołany od Direktoryatu.